

مقدمه و تصحيح و تعليقات
حاشية الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية
معروف به: «حاشيه ملا احمد توني»

المجلد الاول

(از آغاز تا پايان كتاب نذر)

به گوشش:

محمد اسدي مهماندوستي

عضو هيئت علمي دانشگاه آزاد اسلامي

واحد يادگار امام خميني (ره)

سرشناسه	: نوی، احمدیشروی
عنوان قرارداد	: اللمعه الدمشقيه، فارسی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: الروضة البهيه في شرح لمعه الدمشقيه، فارسی، شرح مقدمه و تصحيح و تعليقات حاشيه الروضة البهيه في شرح اللمعه الدمشقيه معروف به : «حاشيه ملا احمد بونی» / به کوشش محمد اسدک مهماندوستی.
مشخصات نشر	: شهر ری: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره)، ۱۳۹۳ -
مشخصات ظاهري	: ج. ۲
شابک	: ج. ۲۱-3094-10-978-964
وضعیت فهرست	: فیا
نویسی	
یادداشت	: کتاب حاضر شرحی بر کتاب "الروضة البهيه" تألیف شهید ثانی و آن نیز شرحی بر کتاب "اللمعه الدمشقيه" تألیف محمد بن مکی شهید اول است.
یادداشت	: کتابنامه.
مترجم	: ج. ۱، از آغاز تا پایان کتاب نذر
موضوع	: شهید اول، محمد بن مکی، ۷۸۶-۷۳۴ ق، اللمعه الدمشقيه-- نقد و تفسیر
موضوع	: شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۶۶-۹۱۱ ق، الروضة البهيه في شرح اللمعه الدمشقيه-- نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۸ ق.
شناسه افزوده	: اسدک مهماندوستی، محمد، ۱۳۳۳ -، گردآورنده
شناسه افزوده	: شهید اول، محمد بن مکی، ۷۸۶-۷۳۴ ق، اللمعه الدمشقيه، شرح
شناسه افزوده	: شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۶۶-۹۱۱ ق، الروضة البهيه في شرح اللمعه الدمشقيه، شرح
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره)
رده بندی کنگره	: ۱۲۹۳۸۰۲۱۲۲۹/ش/۱۸۲/۳BP
رده بندی دیویی	: ۳۹۷/۲۴۲
شماره کتابشناسی	: ۳۶۲۳۹۳۸
ملی	

عنوان: مقدمه و تصحيح و تعليقات حاشیه الروضة البهيه في شرح اللمعه الدمشقيه معروف به «حاشيه ملا احمد بونی»

مؤلف: دکتر محمد اسدک مهماندوستی

ویراستار و طراح جلد: هبیت ا... سوری

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۳۰۹۴-۲

قیمت: ۱۴۰۰۰ ریال

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

چاپ: اول

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

حق چاپ محفوظ و متعلق به ناشر است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	پیشگفتار
۱۹	بخش اول: مقدمه
۲۱	سرآغاز
۲۳	فصل اول: شرح حال مصنف (شهید اول قدس سره)
۲۳	۱ - اسم، لقب، کنیه و برخی از اوصاف و خصوصیات فردی:
۲۳	۲ - تولد و زادگاه:
۲۵	۳ - استادان و طی مدارج علمی:
۲۶	۴ - شاگردان:
۲۸	۵ - آثار شهید اول:
۳۲	۶ - سخنان فقها و دانشمندان در مدح شهید اول:
۳۳	۷ - شهادت:
۳۴	۸ - خاندان شهید اول:
۳۵	فصل دوم: شرح احوال شارح (شهید ثانی علیه الرحمة)
۳۵	۱ - اسم:
۳۶	۲ - تولد و زادگاه:
۳۶	۳ - اساتید و تحصیل مراتب مختلف علمی:
۳۸	۴ - شاگردان:
۴۰	۵ - آثار شهید ثانی:
۴۶	۶ - سخنان علماء درباره شهید ثانی:
۴۸	۷ - شهادت:

فصل سوم: شرح حال فقیه نامدار عالم تشیع مرحوم ملا احمد، صاحب حاشیه بر شرح لمعه

شہید ثانی اعلیٰ اللہ مقامہما ۵۱

۱ - اسم: ۵۱

۲ - تولد و زادگاہ: ۵۱

۳ - شاگردان: ۵۲

۴ - تألیفات: ۵۳

۵ - صحت انتساب حاشیہ روضۃ البھیة بہ ملا احمد ۵۴

۶ - بارہائی از سخنان علماء و مترجمین در مدح و زہد ملا احمد تونی: ۵۶

۷ - تاریخ وفات: ۵۷

فصل چہارم: معرفی مآخذ و منابع محشی: ۵۹

۱ - احکام النساء: ۵۹

۲ - الاحمدی: ۵۹

۳ - الارشاد: ۶۰

۴ - الارکان فی دعائم الدین: ۶۰

۵ - الاستبصار: ۶۰

۶ - الاقبال: ۶۱

۷ - الاقتصاد: ۶۲

۸ - الانتصار: ۶۲

۹ - الايضاح: ۶۳

۱۰ - البشری: ۶۳

۱۱ - البیان: ۶۴

۱۲ - التحریر: ۶۴

۱۳ - التذکرۃ: ۶۴

۱۴ - تہذیب الاحکام: ۶۵

۱۵ - انجمل: ۶۵

١٦ - الحاشية:	٦٥
١٧ - الخلاف:	٦٦
١٨ - الدروس:	٦٦
١٩ - الذكرى:	٦٧
٢٠ - رسالة الحبوة:	٦٧
٢١ - الرسالة الغريبة:	٦٧
٢٢ - روض الجنان:	٦٨
٢٣ - السرائر:	٦٨
٢٤ - الشرايع:	٦٩
٢٥ - شرح الرسالة:	٦٩
٢٦ - شرح الارشاد شهيد اول:	٧٠
٢٧ - شرح الارشاد مقدس اردبيلي:	٧٠
٢٨ - شرح الشرايع شهيد ثاني:	٧٠
٢٩ - شرح الرساله:	٧١
٣٠ - شرح القواعد:	٧٢
٣١ - شرح اللمعة:	٧٢
٣٢ - صحاح الفه جوهرى:	٧٣
٣٣ - عقاب الاعمال:	٧٣
٣٤ - عيون اخبار الرضا:	٧٤
٣٥ - الفقيه:	٧٤
٣٦ - القرآن الكريم:	٧٤
٣٧ - قواعد علامه حلى:	٧٥
٣٨ - القواعد شهيد اول:	٧٦
٣٩ - الكافي:	٧٦
٤٠ - الكامل:	٧٦
٤١ - المبسوط:	٧٧
٤٢ - المجالس ابن بابويه:	٧٧

۴۳ - مجمل اللغة:	۷۷
۴۴ - المصباح:	۷۸
۴۵ - المصباح سيد مرتضى:	۷۹
۴۶ - مصباح الزائر:	۷۹
۴۷ - المعسر:	۸۰
۴۸ - المقنع:	۸۰
۴۹ - المقنعة:	۸۱
۵۰ - المدارك:	۸۱
۵۱ - المسائل الناجرية:	۸۲
۵۲ - المكارم:	۸۲
۵۳ - المتقى:	۸۳
۵۴ - المنتهى:	۸۳
۵۵ - المنهاج:	۸۴
۵۶ - النافع:	۸۴
۵۷ - نهج النبلاغة:	۸۵
۵۸ - النهاية:	۸۵
۵۹ - المختلف:	۸۵
فصل پنجم: حواشی معروف شرح لمعه شهید ثانی	۸۷
فصل ششم: تصحیح کتاب	۹۳
۱ - نسخه‌هایی که در تصحیح این کتاب مورد استفاده واقع شده و خصوصیات آنها:	۹۳
نسخه «الف»:	۹۳
نسخه «ب» (حاشیه شرح لمعه):	۹۴
نسخه «ج» (حاشیه الروضه البهیة):	۹۴
نسخه «د»:	۹۵
نسخه «هـ»:	۹۵

۲ - روش تصحيح:	۹۶
۳ - حاشيه نويسي و تعليق:	۹۷
۴ - تصرفي كه در متن اين كتاب به عمل آمده:	۹۸
۵ - معرفي مآخذ و منابع مصحح:	۹۸
تساویر نسخه‌های خطی	۱۰۵
بخش دوم: حاشیه الروضة البهتة فی شرح اللمعة الذمّشقة	۱۲۳
رموز الكتاب	۱۲۴
خطبة المؤلف	۱۲۵
الفصل الأول: كتاب الطهارة	۱۳۱
مباحث الوضوء و موجباته:	۱۴۶
احكام التخلّي	۱۵۱
«مباحث الغسل»:	۱۵۲
«احكام الأموات»:	۱۶۰
۱ - الاحتضار	۱۶۰
۲ - الغسل:	۱۶۰
۳ - الكفّ	۱۶۳
۴ - الصلاة على الميت:	۱۶۵
۵ - دفن الميت	۱۶۹
فی التيمّم	۱۷۲
الفصل الثاني: كتاب الصلاة	۱۸۵
مباحث القبلة:	۱۹۵
مباحث ستر العورة	۲۰۴
مكان المصلّي	۲۰۹
احكام المساجد	۲۱۲

٢١٥	مواضع السجود
٢٢٠	ترك الكلام
٢٢٤	«الاسلام»
٢٢٥	الأذان و الإقامة
٢٣٥	مباحث القيام
٢٣٦	مباحث النية
٢٣٩	القراءة
٢٤٩	مباحث الركوع و ذكره
٢٥٣	السجدة و ذكرهما
٢٥٥	التشهد
٢٥٥	التسليم
٢٥٧	باقى مستحبات الصلوة
٢٦١	مباحث التروك
٢٦٨	صلاة الجمعة
٢٨٢	صلاة العيدين
٢٨٥	صلاة الآيات
٢٩٠	الصلوة المنذورة
٢٩١	صلاة الاستسقاء
٢٩٢	نافلة شهر رمضان
٢٩٣	صلاة الاستخارة
٢٩٣	احكام الخلل
٣١٢	القضاء
٣٣٠	صلاة الخوف
٣٢٧	صلوة المسافر
٣٣٧	في الجماعة

٣٤٩	الفصل الثالث: كتاب الزكاة
٣٥٦	زكاة النقدين
٣٥٦	مباحث زكاة الغلات الأربع
٣٥٩	«مستحق الزكاة»
٣٦٤	«في الفطرة»
٣٦٧	الفصل الرابع: كتاب الخمس
٣٧٧	الفصل الخامس: كتاب الصوم
٤٠٠	الاعتكاف
٤٠٥	الفصل السادس: كتاب الحج
٤١٨	في أنواع الحج
٤٢٢	المواقيت
٤٢٤	أفعال العمرة
٤٢٤	القول في الاحرام
٤٢٧	التروك
٤٣١	القول في الطواف:
٤٣٥	القول في السعي و التقصير
٤٣٧	في افعال الحج:
٤٣٧	الف - الوقوف بعرفات
٤٣٩	ب - مناسك منى:
٤٤٥	ج - القول في العود الى مكة للطوافين و السعي
٤٤٥	د - القول في العود الى منى
٤٤٩	كفارات الاحرام
٤٥٦	كفارة باقى المحرمات
٤٦٨	في الإحصار و النصد

٢٧٣.....	الفصل السابع: كتاب الجهاد
٢٨٦.....	«في الغنيمة»
٢٨٩.....	احكام الغاة
٢٩٠.....	في الأمر بالمعروف و النهى عن المنكر
٢٩٧.....	الفصل الثامن: كتاب الكفارات
٥٢١.....	الفصل التاسع: كتاب النذر و توابعه
٥٣١.....	منايع و مأخذ مقدمه و تحقيق:

پیشگفتار:

قبل از پرداختن به اصل موضوع تذکر چند نکته لازم می‌باشد:

الف - براهل فضل و دانش پوشیده نیست که این کتاب چنانکه از نامش پیداست یک کتاب مستقلی نیست که بتوان آنرا به تنهایی و جداگانه مورد بحث و بررسی قرار داد، بلکه بگونه حاشیه بر برخی از مطالب پیچیده و مسائل مورد اختلاف شرح لمعه شهید دوم تألیف یافته است.

بنابراین از پژوهشگران و خوانندگان گرامی درخواست می‌شود که آنرا همراه اصل یعنی شرح لمعه مورد مطالعه قرار دهند تا از نظر مفهوم عبارات، مشکل و ابهامی پیش نیاید.

ب - این حاشیه بضمیمه مقدمه مصحح در دو جلد تهیه شده: جلد اول شامل مقدمه تا پایان مباحث نذر و جلد دوم از کتاب قضاء تا بخشی از مباحث دین که آخرین یادداشت مرحوم محشی است، می‌باشد.

ج - مفهوم رموز و علائم اختصاری نسخ مورد استفاده:

۱ - ن الف: علامت اختصاری نسخه «الف» می‌باشد که متعلق است به حضرت حجت الاسلام جناب آقای سید محمد جواد ذهنی تهرانی یکی از فضلاء و اساتید میرز حوزه علمیه قم.

۲ - ن ب: نشانه اختصاری نسخه «ب» است که تحت شماره ۱۹، ۳-۶۰۳۶ در قسمت کتب خطی کتابخانه آستانه مقدسه قم نگهداری می‌شود.

۳ - ن ج: علامت اختصاری نسخه «ج» است که تحت شماره: ۷۹۳۷ در کتابخانه عمومی مرحوم آیه الله العظمی مرعشی، قسمت کتب خطی نگهداری می‌شود.

۴ - ن د: علامت اختصاری نسخه «د» است که تحت شماره: ۱ مج/ ۳۳۶۲ در کتابخانه مجلس شورای ملی سابق موجود می‌باشد.

۵ - ن م: علامت اختصاری نسخه «م» است که در کتابخانه مسجد اعظم قم، با شماره (ش ۱۳۳۶) نگهداری می‌شود.

۶ - علامت بعلاوه (+) در پاورقی‌ها و متن کتاب: این علامت که پس از علامت اختصاری برخی از نسخه‌ها نهاده شده، دل بر این است که نسخ دیگر، فاقد کلمه و یا جمله‌ای است که بعد از آن علامت قرار گرفته است.

۷ - علامت منها (-): این علامت نشانه افتادگی کلمه، یا جمله‌ای از یک نسخه و یا بیشتر می‌باشد.

۸ - «الی هنا»: هر گاه واژه و یا ناقص عبارت طویلی باشد، در صورتی که آن عبارت معلوم باشد، چه بسا تمام عبارت در پاورقی نقل نشده، بلکه تنها صدر عبارت پس از علامت بعلاوه یا منها قرار گرفته و بجای بقیه عبارت، «الی هنا» نهاده شده است.

۹ - بیان رموز دیگر عبارت است از:

(ب): الباب	(ج): المجلد	(ح): الحديث
(ص): الصفحة	(ک): الكتاب	(ر): راجع

(ها): هامش شرح اللمعة. (ک ش): کتاب شرح اللمعة.

در خاتمه لازم است از اساتید بزرگواری که در تهیه این اثر به نحوی دخالت و همکاری داشته‌اند خالصانه تشکر و سپاسگزاری نمایم:

۱ - دانشمند ارجمند استاد گرامی جناب آقای دکتر علی‌رضا فیض، مدیر محترم گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی که زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده داشته و از هیچگونه مساعدت و راهنمایی لازم دریغ نفرموده، همواره با سعه صدر و با کمال بردباری بنده را بحضور پذیرفته و اشکالات کار را گوشزد نموده و راه حل آنها را ارائه فرموده‌اند.

۲ - استاد مکرم جناب آقای دکتر سید محمد باقر حجتی استاد مشاور که معظم له علاوه بر معرفی نسخه‌های خطی متعدد از حاشیه الروضة البهیة نوشته ملا احمد تونی که در کتابخانه‌های مختلف داخل کشور موجودند، روزهای متوالی بنده را

در کتابخانه وزارت ارشاد اسلامی به حضور پذیرفته و فیش‌های نسخ خطی آن کتابخانه را در اختیار اینجانب قرار داده و مساعدت‌های لازم را در این باره مبذول فرموده‌اند که خداوند منان ایشان را جزای خیر دهد.

۳ - استاد فاضل حضرت حجة الاسلام حاج آقا شیخ حسین گوگانی، دیگر استاد مشاورم که سال‌های متمادی، چه در دانشکده الهیات و چه در دیگر مراکز علمی از محضر درس و بحث سودمند ایشان بهره‌مند بوده‌ام.

۴ - ریاست محترم دانشکده الهیات، حضرت آیت الله حاج آقا سید ابوالفضل میر محمدی که طی سال‌های گذشته از جلسه درس و بحث و محضر پر فیض ایشان استفاده شایانی نموده‌ام.

۵ - حجة الاسلام آقای حاج سید محمد جواد ذهنی تهرانی که نسخه کامل و زیبایی از این حاشیه را که ملک شخصی وی بود، در اختیار اینجانب قرار دادند.

از خداوند متعال برای همه آن بزرگواران و سایر اساتید کرام، طول عمر، توفیقات روز افزون و پاداش نیک خواهانم.

دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران

و هو حسبی و نعم المعین

محمد اسدی مهماندوستی

سال ۱۳۷۴